

Kielce, 04.07.2022 r.

dr hab. Jolanta Kępa-Mętrak, prof. UJK
Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

**Ocena osiągnięcia naukowego oraz aktywności naukowej
doktora Pawła Kucy
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach**

1. Informacje o Kandydacie do stopnia naukowego doktora habilitowanego

Paweł Kuca jest z wykształcenia politologiem. W 2001 r. ukończył studia magisterskie na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, pracę dyplomową przygotowując na temat polskiego systemu partyjnego w latach transformacji ustrojowej 1990-1997. Rada tego samego Wydziału Politologii 24 kwietnia 2009 r. nadała mu stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce na podstawie rozprawy pt. *Wizerunek polityków i ugrupowań politycznych w „Gazecie Codziennej Nowiny” w latach 1990-2005*. Wcześniej, w 2000 r. ukończył Studium Dziennikarstwa przy Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie. Przygotowując rozprawę doktorską, równocześnie zdobywał praktyczne doświadczenia jako dziennikarz mediów regionalnych w województwie podkarpackim. Pracował m.in. jako dziennikarz informacyjny oraz publicysta w „Gazecie Codziennej Nowiny” oraz „Super Nowościach”, specjalizując się w tematyce politycznej i administracyjnej. Od września 2011 r. dr Paweł Kuca rozpoczął pracę dydaktyczno-naukową w Katedrze Politologii, a następnie Instytucie Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego. Do dziś jest zatrudniony na stanowisku adiunkta. W latach 2012-2020 pełnił funkcję zastępcy kierownika Katedry Politologii, a następnie zastępcy dyrektora Instytutu Nauk o Polityce na Wydziale Socjologiczno-Historycznym UR.

2. Ocena osiągnięcia naukowego Habilitanta

Na podstawie art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.), doktor Paweł Kuca jako osiągnięcie wskazał monografię naukową pt. *Prasa drukowana w regionie podkarpackim. Od czasów galicyjskich po współczesność*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, ss. 350, ISBN 978-83-7996-938-8.

Oceniana monografia, jak pisze Habilitant we wstępie do niej i autoreferacie, „jest pierwszą w polskim medioznawstwie próbą całościowego opisanie historii, funkcjonowania i przekształceń prasy drukowanej w regionie, który terytorialnie dotyczy obszaru obecnego województwa podkarpackiego”. Wagę przedsięwzięcia podkreśla podtytuł: *Od czasów galicyjskich po współczesność*. Zebranie w jednej publikacji danych dotyczących całej działalności prasowej w tak długim okresie wymaga nie tylko ogromu pracy, ale i odwagi podjęcia tematu, szczególnie, gdy jest on realizowany indywidualnie. Uzasadnieniem dla Autora był m.in. dorobek badaczy z innych ośrodków naukowych, przedstawiający media regionalne i lokalne Lubelszczyzny, Wielkopolski, Śląska i Pomorza. (Szkoda, że zabrakło wśród nich jakiegokolwiek odniesienia do sąsiadującej z Podkarpaciem Kielecczyzny – nie z powodu związku z nią autorki niniejszej recenzji, ale ze względu na dorobek badaczy mediów tego regionu, m.in. Mieczysława Adamczyka, który prasie Kielecczyzny poświęcił kilka monografii i wiele artykułów, Aliny Słomkowskiej, która szczegółowo scharakteryzowała prasę propagandową schyłku II wojny, czy Marii Siudy, która opisała wnikliwie okres PRL.)

Za cel szczegółowy Habilitant wyznaczył sobie analizę aktualnego stanu prasy drukowanej na Podkarpaciu, z uwzględnieniem czynników ogólnych, występujących w całym kraju, np. zmian technologicznych czy własnościowych, oraz specyfiki regionu. Cele i postawione na ich podstawie pytania badawcze pozwoliły sformułować cztery hipotezy, które stały się wyznacznikami prowadzonych analiz:

„1. Do głównych czynników, które wpływały na stan prasy w regionie podkarpackim w poszczególnych etapach jej funkcjonowania należały uwarunkowania o charakterze politycznym, prawnym i gospodarczym.

2. Trendy widoczne na rynku prasy w regionie podkarpackim były elementem szerszych procesów związanych z funkcjonowaniem prasy w skali kraju. Szczególnie było to widoczne po roku 1989, kiedy rynek prasowy stawał się coraz bardziej rozbudowany i konkurencyjny.

3. Wpływ na stan prasy w regionie podkarpackim miało pojawienie się i rosnące znaczenie kapitału zagranicznego. Dotyczy to jednego wydawnictwa, ale o kluczowej pozycji na rynku prasowym regionu.

4. Na aktualną kondycję prasy drukowanej w regionie wpłynął rozwój nowych technologii związanych z internetem. Była to konsekwencja zmian w sposobie konsumpcji mediów przez odbiorców, co powodowało konieczność reakcji ze strony wydawców prasy i uwzględnienia tego elementu w strategiach wydawniczych.”

Hipotezy te były weryfikowane za pomocą kilku metod badawczych. Autor wymienia wśród nich metodę historyczno-opisową, studia przypadków, krytyczną analizę źródeł z zakresu literatury przedmiotu oraz źródeł archiwalnych, czasopiśmienniczych i internetowych. Szczegółowy opis źródeł wskazuje na akty prawno-administracyjne regulujące funkcjonowanie prasy w poszczególnych okresach historycznych, źródła archiwalne dostępne w Archiwum Państwowym w Rzeszowie i w tamtejszym oddziale Instytutu Pamięci Narodowej, zbiory prasy zgromadzone w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, katalogi i bibliografie obejmujące prasę regionu, katalog czasopism Biblioteki Narodowej. Wykorzystane zostały także wyniki badań rynku prasowego, w tym dane Związku Kontroli Dystrybucji Prasy dotyczące nakładów i sprzedaży poszczególnych tytułów prasowych, wskaźniki czytelnictwa prasy Polskich Badań Czytelnictwa. Należy jednak podkreślić, że w pierwszej części monografii, obejmującej dzieje podkarpackiej prasy od końca XVIII do końca XX wieku, wymienione grupy źródeł wykorzystywane są w minimalnym stopniu. Największe znaczenie dla jej powstania miał dotychczasowy dorobek historyków i prasoznawców regionu rzeszowskiego. Zdecydowanie bogatszą bazę źródłową ma część druga, odnosząca się do współczesności, w tym wskazywane w autoreferacie jako bardzo ważne źródła czasopiśmiennicze. Uzupełnia je oczywiście internet. Przywoływane są zarówno dostępne w sieci opracowania naukowe, jak również portale branżowe dotyczące mediów, czy internetowe katalogi i encyklopedie.

Monografia została podzielona na sześć rozdziałów, których wyznacznikiem stała się chronologia. Jak deklaruje Autor, „elementem porządkującym układ treści są cezury czasowe poszczególnych etapów rozwoju prasy w regionie”. Zastrzega jednocześnie, że „zawartość dwóch rozdziałów dotyczących stanu i przekształceń prasy w regionie w okresie od połowy lat 90. XX w. do drugiej dekady XXI w. wykracza poza ich formalny zakres określony datami”, co wynika z ciągłości pewnych procesów, wymykających się z przyjętych dla tych rozdziałów ram czasowych. Nie ma takich zastrzeżeń do wcześniejszych rozdziałów, zawierających

charakterystykę prasy Rzeszowszczyzny od roku 1790 do 1993. Tym dwu stuleciom poświęcone są trzy rozdziały, przy czym najdłuższy, ponad 150-letni okres omówiony został w rozdziale pierwszym, zatytułowanym „Tradycje czasopiśmiennicze w regionie podkarpackim (1790-1945)”, podzielonym na trzy podrozdziały, także według chronologii. Powstał on wyłącznie w oparciu o dotychczasowe opracowania. Przy siedmiu przywoływanych tytułach prasowych w przypisach znalazło się wskazanie na ich lokalizację w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie. Autor stara się w nim udowodnić, że warunki autonomii galicyjskiej miały wpływ na ówczesny rozwój czasopiśmiennictwa przede wszystkim w kategoriach ilościowych. Ważna była także postawa elit społeczno-politycznych, które wspierały inicjatywy oddziałujące na stan świadomości ludności.

W okresie galicyjskim prasa wydawana lokalnie pełniła także funkcje o charakterze ogólnonarodowym, czego przykładem są pisma rzeszowskie, w których odnotowywano obchody rocznic historycznych, przedstawiano sylwetki bohaterów, wpływając tym na kształtowanie świadomości narodowej. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. w całym kraju, w tym także na Podkarpaciu, funkcjonowanie prasy było silnie uzależnione od kwestii politycznych i regulacji prawnych. Intensywnie rozwijająca się prasa prowincjonalna, poza funkcjami informacyjnymi, realizowała też funkcje agitacyjne i propagandowe, stając się często elementem walki politycznej. Podobne wnioski można by wysnuć w odniesieniu do konspiracyjnej prasy okresu II wojny światowej, wydawanej przez różne organizacje. Omawiany rozdział zawiera bardzo dużo skondensowanych informacji o początkach prasy w regionie podkarpackim, głównie w aspekcie ilościowym. Łatwiej byłoby je przyswoić (odnaleźć), gdyby zostały przedstawione także w formie graficznej.

Rozdział drugi, podzielony na cztery podrozdziały chronologiczno-problemowe, dotyczy okresu 1945-1989. W pierwszym podrozdziale omówiona jest rola i zadania prasy w systemie politycznym PRL, następnie prasa w województwie rzeszowskim oraz czterech nowopowstałych województwach Polski południowo-wschodniej po reformie administracyjnej w 1975 r.: rzeszowskiego, przemyskiego, krośnieńskiego i tarnobrzeskiego. W ostatnim podrozdziale znalazła się charakterystyka prasy niezależnej. Ta część monografii także bazuje na dotychczasowych opracowaniach, ale pojawiają się w niej również źródła archiwalne i materiały prasowe. Autor z jednej strony zwraca uwagę na traktowanie prasy oficjalnej jako narzędzia sprawowania władzy przez partię komunistyczną (w regionie podkarpackim Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej podporządkowane były „Nowiny”, jedyny dziennik wydawany od 1949 r., jak i tygodniki wojewódzkie: „Życie Przemyskie”, „Podkarpacie”

i „Tygodnik Nadwiślański”). Dla równowagi pisze też o prasie drugiego obiegu, która „stanowiła ważny obszar aktywności opozycji demokratycznej i instrument walki z systemem władzy”. Poza metodą historyczno-opisową i krytyczną analizą źródeł sięga tu także do zawartości prasy, choć z metody analizy zawartości w jej klasycznej formie w monografii nie korzysta.

Kolejne rozdziały wyznaczają już mniejsze cezury czasowe, a o ich wewnętrznym podziale decydują szczegółowe problemy. Rozdział trzeci dotyczy przekształceń prasy w regionie podkarpackim w okresie transformacji ustrojowej w latach 1989-1993 i rozpoczyna się od omówienia procesu likwidacji Rzeszowskiego Wydawnictwa Prasowego RSW „Prasa-Książka-Ruch”, który miał bezpośredni wpływ na późniejszy kształt rynku prasowego w Polsce południowowschodniej. Rynek ten, obejmujący prasę regionalną i lokalną, został przedstawiony w kolejnych podrozdziałach, w których scharakteryzowane zostały sposoby dostosowywania się do nowych realiów istniejących wcześniej tytułów prasowych oraz powoływanie i funkcjonowanie nowych tytułów prasy regionalnej, lokalnej bądź sublokalnej.

Rozdział czwarty, z największą liczbą podrozdziałów, przedstawia „Prasę drukowaną regionu w warunkach rosnącej konkurencji rynkowej (1994-2007)”. Składają się na niego szczegółowe zagadnienia dotyczące prasy regionalnej, lokalnej i sublokalnej. Oddzielnie potraktowany został kapitał zagraniczny na rynku prasowym regionu podkarpackiego, lokalność prasy regionalnej, wykorzystanie w strategiach redakcyjnych sąsiedztwa z Ukrainą i Słowacją. Mowa jest także o dodawaniu do gazet różnych gadżetów, które miały podnosić sprzedaż oraz o prasie bezpłatnej. W rozdziale tym, podobnie jak w poprzednim i następnym, Autor dokonuje już samodzielnych analiz na podstawie materiałów prasowych, informacji przekazanych przez wydawców, danych statystycznych, katalogów Biblioteki Narodowej, w mniejszym stopniu korzystając z publikowanych wcześniej opracowań. Mają one zatem zdecydowanie większą wartość poznawczą i wnoszą więcej do dorobku medioznawstwa niż rozdziały odnoszące się do historii podkarpackiej prasy przed 1990 rokiem.

W rozdziale piątym został omówiony ostatni etap funkcjonowania prasy na Podkarpaciu, czyli lata 2008-2020, przedstawione jako kryzys prasy drukowanej. Autor poddał analizie czynniki wpływające na czytelnictwo prasy, tendencje sprzedażowe na rynku prasy regionalnej, nowe technologie związane z internetem „jako recepta na spadek sprzedaży prasy drukowanej”. W kolejnym podrozdziale zwrócił uwagę na tabloidyzację, ale także użyteczność oraz poradnikowy i/lub interwencyjny charakter dzienników regionalnych. Odniósł się także do bezpłatnie kolportowanych do wybranych grup docelowych magazynów biznesowych

i biznesowo-lifestylowych, które poszerzając ofertę prasową regionu, stanowiły konkurencję na rynku reklamy dla prasy codziennej.

Ciekawym zwieńczeniem rozważań dotyczących drukowanej prasy podkarpackiej w ostatnim trzydziestoleciu jest rozdział szósty, ukazujący regionalny rynek prasowy w kontekście ogólnokrajowym. Znalazło się w nim odniesienie do tytułów o zasięgu ogólnopolskim wydawanych w regionie, głównie krzyżówek i rebusów, ale też lokalnych stron i dodatków w prasie ogólnopolskiej i regionalnej spoza Podkarpacia. Pokazane zostały także zależności pomiędzy ogólnopolskim i regionalnym rynkiem prasowym. Rozważania te pozwoliły płynnie przejść do weryfikacji postawionych hipotez i wniosków ogólnych, zawartych w zakończeniu. Zdaniem Habilitanta, „analiza przeprowadzona w ramach omawianej monografii pozwoliła na wyeksponowanie kilku cech charakterystycznych dotyczących funkcjonowania prasy w regionie podkarpackim w poszczególnych etapach historycznych”, zgodnych z hipotezami badawczymi:

1. „zasadniczy wpływ na funkcjonowanie prasy w regionie podkarpackim miało otoczenie prawne oraz czynniki o charakterze politycznym [...]; dla funkcjonowania prasy w regionie istotne były także czynniki gospodarcze”;
2. „trendy widoczne na rynku prasy w regionie podkarpackim były elementem szerszych procesów związanych z funkcjonowaniem prasy w skali kraju”;
3. „wpływ na stan prasy w regionie podkarpackim miało pojawienie się i rosnące znaczenie kapitału zagranicznego”;
4. „na aktualną kondycję prasy drukowanej w regionie wpłynął rozwój nowych technologii związanych z internetem”.

Pozytywna weryfikacja wszystkich hipotez nie budzi najmniejszych wątpliwości. Można by je przyjąć do charakterystyki prasy każdego regionu, niezależnie od tego, na kiedy datuje się jej początek. Data końcowa – rok 2020 – wpisze się trwale do periodyzacji mediów, w tym szczególnie prasy. Słusznie Paweł Kuca zwraca uwagę na jej symboliczny charakter, wskazując zarówno pandemię Covid-19, jak i przejęcie przez PKN Orlen (de facto przez partię rządzącą) Polska Press Grupy i spółki Ruch SA, czyli wydawcy dzienników regionalnych i kolportera większości prasy. Sygnalizuje tym samym otwarcie pola do kolejnych badań z jasno określoną cezurą czasową. Wkład Habilitanta w poszerzenie stanu wiedzy na temat prasy regionalnej w Polsce jest bezsporny. Wnioski z przeprowadzonej analizy prasy drukowanej regionu podkarpackiego można bowiem odnieść nie tylko do wskazanego obszaru terytorialnego, ale także prasy innych regionów.

Nie umniejszając wartości merytorycznej monografii, należy zwrócić uwagę na pewne jej niedoskonałości. Uzupełnienie rozważań o prasie podkarpackiej stanowi aneks, w którym znalazły się zdjęcia 50 stron tytułowych gazet i czasopism ukazujących się w regionie od lat 80. XIX wieku do dziś. Jak pisze Autor: „dzięki temu czytelnik ma możliwość zapoznania się z tym, jak graficznie wyglądała i zmieniała się na przestrzeni dziesięcioleci prasa drukowana w regionie podkarpackim”. Szkoda jednak, że nie ma odwołań do nich w tekście, bo tak stanowią tylko autonomiczny materiał ilustracyjny. Brakuje też bardzo indeksów: tytułów, nazwisk, miejscowości. Zdecydowanie ułatwiłyby one korzystanie z monografii. Tym bardziej, że struktura pracy jest zaledwie dwustopniowa, z układem chronologicznym w zakresie rozdziałów podstawowych (z wyłączeniem ostatniego) i chronologiczno-problemowym w podrozdziałach. Niektóre podrozdziały liczą po kilkanaście stron i zawierają bardzo dużo zróżnicowanych, szczegółowych danych (choćby pierwszy podrozdział pierwszego rozdziału, chronologicznie obejmujący ponad 100 lat, terytorialnie obszar od Lwowa po Kraków, merytorycznie wszystkie typy wydawnictw prasowych publikowanych w kilku językach).

Brak wewnętrznego, bardziej szczegółowego podziału sprawia, że przekaz jest trudny w odbiorze. Tym bardziej, że nie zastosowano żadnych wyróżników graficznych, danych ilościowych nie zebrano w tabelach czy na wykresach. W całej monografii jest jedynie siedem tabel i wszystkie dotyczą rozpowszechniania dzienników regionalnych w ostatnich latach. Przy ogromie danych ilościowych we wszystkich częściach publikacji, pożądanym byłoby ich pokazanie w formie zestawień statystycznych, umożliwiających analizę porównawczą.

Wspomniane niedociągnięcia wpływają niekorzystnie na całościowy odbiór monografii, ale nie obniżają jej wartości merytorycznej. Habilitant osiągnął efekty badawcze, które stanowią znaczący wkład w rozwój nauk o komunikacji społecznej i mediach. W konkluzji stwierdzam, że **w mojej ocenie przedłożona przez dra Pawła Kucę monografia pt. *Prasa drukowana w regionie podkarpackim. Od czasów galicyjskich po współczesność* spełnia wymogi art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i stanowi podstawę do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.**

3. Ocena aktywności naukowej

Przedłożony do recenzji dorobek badawczy mieści się w obszarze nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Własne zainteresowania naukowe i prace badawcze po uzyskaniu stopnia doktora Habilitant klasyfikuje w trzech zasadniczych obszarach:

1) funkcjonowanie i przekształcenia mediów regionalnych, z naciskiem na zmiany i procesy po roku 1989;

2) polityka informacyjna oraz media relations organizacji i instytucji publicznych w komunikacji z otoczeniem;

3) procesy wpływające na pracę mediów i dziennikarzy, zwłaszcza w kontekście relacji na linii media–politycy.

W pierwszym obszarze badania dotyczyły głównie województwa podkarpackiego, w tym ewolucji zawartości i funkcji dzienników regionalnych, strategii redakcyjnych, funkcjonowania redakcji prasowych w trakcie kampanii wyborczych, wpływu przygranicznego położenia województwa podkarpackiego na media tam istniejące, przekształceń wynikających z pojawienia się nowych podmiotów wydawniczych na rynku mediów regionalnych, rozwoju nowych technologii. Poza monografią, wskazaną w osiągnięciu stanowiącym podstawę procedowania wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego, która jest zwieńczeniem badań w zakresie funkcjonowania i przekształceń mediów regionalnych, Paweł Kuca opublikował kilka prac w monografiach zbiorowych oraz był współredaktorem serii wydawniczej obejmującej charakterystykę dzienników regionalnych (*Dzienniki regionalne w Polsce. Stan na koniec grudnia 2013 r.*, red. P. Kuca, W. Furman, K. Wolny-Zmorzyński, Rzeszów 2014), radia regionalnego (*Radio regionalne w Polsce. Stan na koniec grudnia 2014 r.*, red. P. Kuca, W. Furman, K. Wolny-Zmorzyński, Rzeszów 2016) oraz regionalnej telewizji publicznej (*Publiczna telewizja regionalna w Polsce. Stan na koniec grudnia 2015 r.*, red. P. Kuca, W. Furman, K. Wolny-Zmorzyński, Rzeszów 2018). W poszczególnych tomach zamieścił też autorskie teksty dotyczące mediów podkarpackich: *Gazeta Codzienna „Nowiny”*, *Polskie Radio Rzeszów*, *Telewizja Polska Rzeszów*.

Pierwsze efekty badań mediów regionalnych ogłaszane były od 2010 roku w postaci rozdziałów w monografiach zbiorowych: współautorski z K. Kadaj-Kucą *Jakie są gazety regionalne? Ewolucja tematyczna dzienników regionalnych na przykładzie województwa podkarpackiego*, w: *Konteksty dziennikarstwa*, red. R. Polak, Kraków-Rzeszów-Zamość 2010;

Cudzoziemcy w prasie regionalnej – analiza wstępna, w: *Polityka migracyjna w kontekście lokalnym na przykładzie województwa podkarpackiego*, red. A. Gąsior-Niemiec, S. Pelc, Rzeszów 2014; *Grupa Sagier jako nowy podmiot na rynku wydawców mediów regionalnych w Rzeszowie*, w: *Przemiany mediów regionalnych i lokalnych*, red. P. Kuca, W. Furman, Rzeszów 2015; *Informacyjna i opiniotwórcza funkcja gazety regionalnej w kampaniach wyborczych na przykładzie „Gazety Codziennej Nowiny”*, w: *Modele współczesnego dziennikarstwa*, red. K. Wolny-Zmorzyński, P. Urbaniak, K. Bernat, Wrocław 2015; *Zabawa w wybory – wybrane aspekty kampanii samorządowych i parlamentarnych na łamach prasy regionalnej*, w: *Media w kampaniach wyborczych*, red. W. Furman, P. Kuca, D. Szczepański, Rzeszów 2016; *Pogranicza i jego wymiary w wybranych mediach województwa podkarpackiego*, w: *Pogranicze w mediach. Media na pograniczu*, red. E. Pajewska, P. Olechowska, Szczecin 2017; *Prasa – jak było i jak jest obecnie?*, w: *Gatunki dziennikarskie w erze cyfryzacji. Teoria, etyka, prawo, praktyka*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Toruń 2021.

W obszarze mediów regionalnych Habilitant umiejscowił także swoje badania dotyczące dziennikarzy regionalnych w województwie podkarpackim. W roku 2010, w oparciu o ankiety przeprowadzone na próbie 50 dziennikarzy redakcji podkarpackich, analizował ich zainteresowania wyjazdami w charakterze reporterów wojennych w rejony konfliktów zbrojnych. Efektem tych badań był artykuł *Praca korespondenta wojennego w opinii dziennikarzy regionalnych na przykładzie województwa podkarpackiego*, opublikowany w monografii pod redakcją K. Wolnego-Zmorzyńskiego i in. *Korespondent wojenny. Etyka – historia – współczesność*, Kielce 2012.

Do drugiego obszaru badawczego przyporządkowane zostały prace obejmujące politykę informacyjną, zarządzanie informacją i media relations w różnych instytucjach i organizacjach publicznych, powstałe m.in. w wyniku realizacji kilku szczegółowych współautorskich projektów badawczych. Na podstawie ankiet rozesłanych do powiatów ziemskich województwa podkarpackiego, Paweł Kuca wspólnie z Rafałem Polakiem w 2013 r. opublikowali w „Polityce i Społeczeństwie” artykuł *Polityka informacyjna starostw powiatowych województwa podkarpackiego – wyniki badań*. Dwa lata później byli autorami dwóch rozdziałów obejmujących wyniki ankietyzacji starostw powiatowych i urzędów marszałkowskich w Polsce, zamieszczonych w niewielkiej książce *Public relations i polityka informacyjna w samorządzie terytorialnym*, przygotowanej przez ww. i Zbigniewa Chmielewskiego, Rzeszów 2015. Samodzielnie P. Kuca opublikował artykuł *Regional*

government in Poland as a body shaping informational policy w czasopiśmie „Slovak Journal of Political Sciences” z 2016 r.

Komunikacja w samorządzie terytorialnym była także przedmiotem wcześniejszych analiz zawartych w dwóch współautorskich artykułach zamieszczonych w pracach zbiorowych: P. Kuca, M. Różycka, *O skutecznej komunikacji: klasyczne i nowe narzędzia komunikacji w samorządzie terytorialnym*, w: *Innowacje i komunikowanie w samorządzie – trendy i perspektywy*, red. Z. Chmielewski, J. Reczek, D. Tworzydło, Rzeszów 2012 oraz P. Kuca, R. Polak, *Model zarządzania informacją w sejmiku województwa podkarpackiego*, w: *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, red. A. Kołomycew, B. Kotarba, Rzeszów 2012.

Wspólnie z Z. Chmielewskim Paweł Kuca podjął badania polityki informacyjnej parafii katolickich w diecezji rzeszowskiej. Były one przeprowadzane dwukrotnie: od grudnia 2012 do stycznia 2013 r. i ponownie w roku 2018. Ich celem – jak deklaruje Habilitant – było zbadanie polityki informacyjnej parafii, wykorzystywania narzędzi komunikacyjnych, diagnoza barier w działaniach komunikacyjnych. Podobnie jak w wyżej wspomnianych badaniach, w tych także zastosowano ankiety. Wyniki ich analizy były podstawą czterech artykułów opublikowanych w czasopismach: „Polityka i Społeczeństwo” 2013, „Media – Kultura – Społeczeństwo” 2014/2015, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2019, „Modern Management Review” 2019.

W 2012 r., także we współpracy z Z. Chmielewskim, ankietowani byli również studenci. Badanie dotyczyło opinii studentów o przyjęciu przez Polskę umowy Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA), a inspiracją do niego były protesty przeciwko przyjęciu przez polski rząd ACTA. Przebadano 318 studentów pięciu polskich uczelni: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie oraz Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. Na podstawie uzyskanych wyników powstały dwa artykuły współautorskie: *Przyjęcie przez Polskę umowy ACTA w opinii studentów — wyniki badań*, opublikowany w „Studiach Medioznawczych” i *Znaczenie prowadzenia polityki informacyjnej na przykładzie sprawy podpisania przez Polskę umowy ACTA*, opublikowany w „Athenaeum”.

Publikacje z zakresu szeroko pojmowanej polityki informacyjnej i działań komunikacyjnych organizacji oraz mediów regionalnych były też efektem umiejętnego połączenia przez Habilitanta działalności naukowej i doświadczeń praktycznych, wynikających z pracy dziennikarskiej przed zatrudnieniem w Uniwersytecie Rzeszowskim. W ten sposób powstała współautorska z Dariuszem Tworzydłą, poradnikowa publikacja adresowana do

przedstawicieli samorządów lokalnych – *Relacje z mediami w samorządach — teoria i praktyka*, Rzeszów 2010 oraz zbiór praktycznych porad dla początkujących dziennikarzy i studentów-praktykantów pod własną redakcją *Media regionalne i lokalne w praktyce*, Rzeszów 2011. Podobny charakter miał rozdział *Komunikacja z mediami: prasa, Internet*, przygotowany do pracy zbiorowej, skierowanej głównie do rzeczników prasowych policji, *Rzecznik prasowy policji. Etyka – prawo – praktyka*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Toruń 2020.

Trzeci obszar zainteresowań badawczych Habilitanta koncentrował się na związkach mediów z polityką. Dr Kuca w latach 2016–2018 realizował projekt pn. „Relacje obozu politycznego IV Rzeczypospolitej i mediów w latach 2005-2007 – wybrane aspekty” (który był podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego w roku 2019). Badania, głównie z wykorzystaniem analizy zawartości prasy, objęły trzy dzienniki ogólnopolskie o różnych liniach programowych i światopoglądowych, tj. „Gazetę Wyborczą”, „Rzeczpospolitą” i „Nasz Dziennik”. Autor poddał analizie sposób relacjonowania ważnych wydarzeń politycznych i programowych związanych z projektem IV Rzeczypospolitej oraz inicjatyw wpływających na funkcjonowanie mediów w latach 2005-2007. W wyniku badań powstało sześć autorskich artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych (w tym trzy w j. angielskim) i jeden rozdział w pracy zbiorowej: *Powstanie rządu Prawa i Sprawiedliwości, Ligi Polskich Rodzin i Samoobrony jako elementu budowy IV RP – analiza prasoznawcza wybranych dzienników ogólnopolskich*, „Polityka i Społeczeństwo” 2017, nr 4(15); *Relations within the political camp of the Fourth Republic of Poland and the media in the context of conducting media relations activities — selected examples*, „Naukowy Przegląd Dziennikarski” 2018, nr 1; *Media in the project of the Fourth Republic of Poland. Program assumptions and political practice*, „Humanities and Social Sciences” 2018, nr 1; *Powstanie Centralnego Biura Antykorupcyjnego jako elementu IV Rzeczypospolitej: ramy interpretacyjne publikacji wybranych dzienników ogólnopolskich*, „Młoda Humanistyka” 2018, nr 1; *Spór o lustrację dziennikarzy w Polsce w okresie IV Rzeczypospolitej*, „UR Journal of Humanities and Social Sciences” 2018, nr 1; *„Taśmy Renaty Beger” z 2006 r. w kontekście teoretycznych wyznaczników przeprowadzenia prowokacji dziennikarskiej*, „Naukowy Przegląd Dziennikarski” 2018, nr 2; *Idea IV Rzeczypospolitej na łamach dzienników opinii w Polsce w roku 2005 – analiza wstępna*, w: *Komunikowanie polityczne*, red. E. Maj, E. Podgajna, A. Szwed-Walczak, Ł. Jędrzejski, Lublin 2017.

Do tego samego obszaru Autor przyporządkował także dwie inne publikacje: *Dziennikarze w kampaniach wyborczych i reklamie jako przykłady procesów wpływających na postrzeganie zawodu dziennikarza*, „Naukowy Przegląd Dziennikarski” 2015, nr 1 oraz *The Constitutional Principle of Freedom of Press and its Limitations in Journalistic Practice*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2019, nr 5.

Część dorobku publikacyjnego powstała w efekcie współpracy z badaczami z innych ośrodków polskich i sporadycznie zagranicznych. Habilitant za najważniejszą inicjatywę o charakterze międzynarodowym uważa projekt pod nazwą „Polsko-niemiecka szkoła letnia dla młodych dziennikarzy regionalnych i lokalnych z Ukrainy”, jednak nie ma on wymiaru naukowego tylko praktyczny. W sferze naukowej warto wspomnieć o projekcie z 2013 roku „Rozwój współpracy naukowo-badawczej w regionie pogranicza słowacko-polskiego”, realizowanym przez Uniwersytet w Preszowie we współpracy z Uniwersytetem Rzeszowskim. W ramach projektu dr Kuca uczestniczył w międzynarodowej konferencji naukowej w Preszowie, a następnie w publikacji pokonferencyjnej (*Enhancing cross-border cooperation between the European Union and Ukraine with regard to regional development, investments and social capital development in the cross-border region*, red. V. Benc, Presov 2014) zamieścił artykuł *Selected examples of Ukraine-related stories in the mass media of the Podkarpackie Voivodeship*.

Jako element współpracy z otoczeniem zewnętrznym (co też jest istotne), a nie działalność naukową (jak to zostało przedstawione w Autoreferacie), można potraktować członkostwo w 2017 r. w zespole prowadzącym badania focusowe podmiotów ekonomii społecznej w ramach projektu *Advancing and strengthening Social Enterprises to maximize their impact in the economic and social sector of Central European countries*, którego koordynatorem w Polsce była Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego, a partnerami były podmioty z Węgier, Włoch, Słowenii i Czech.

Współpraca o zasięgu krajowym, mająca wymierne efekty, wiąże Pawła Kucę z Uniwersytetem Śląskim. Jako członek Zespołu badań nad teorią i praktyką gatunków dziennikarskich zajmował się przemianami w prasie, zachodzącymi pod wpływem rozwoju nowych technologii związanych z internetem. Celem prac całego zespołu była analiza gatunków dziennikarskich i fotografii w epoce cyfryzacji w odniesieniu do prasy, radia, telewizji i internetu oraz uporządkowanie wiedzy o nowych gatunkach dziennikarskich i ich umiejscowienie w dotychczasowej systematyce gatunków informacyjnych i publicystycznych. W wyniku badań prowadzonych w latach 2020–2021 powstała praca zbiorowa pod red.

kierownika projektu K. Wolnego-Zmorzyńskiego – *Gatunki dziennikarskie w erze cyfryzacji. Teoria, etyka, prawo, praktyka*, Toruń 2021. Obecnie dr Kuca jest członkiem zespołu redakcyjnego Słownika terminów dziennikarskich XXI wieku, który powstaje także pod kierownictwem Kazimierza Wolnego-Zmorzyńskiego z Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Uniwersytetu Śląskiego. Charakter słownika ma być dostosowany do potrzeb studentów dziennikarstwa, dziennikarzy i badaczy mediów. Prace nad nim trwają, a dr Kuca jest odpowiedzialny za merytoryczną zawartość części dotyczącej prasy.

Aktywność naukową Habilitanta dopełniają wystąpienia na jednej zagranicznej i 22 krajowych konferencjach naukowych, członkostwo w 8 komitetach organizacyjnych i 2 naukowych oraz recenzowanie publikacji zamieszczanych w czasopismach naukowych: „Zarządzanie Mediami”, „Res Rhetorica”, „Naukowy Przegląd Dziennikarski”, „Kultura–Media–Teologia”, „Łódzkie Studia Teologiczne”.

Reasumując, dorobek publikacyjny dra Pawła Kucy stanowią:

- 1 monografia autorska, wskazana jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego,
- 1 monografia autorska na podstawie rozprawy doktorskiej,
- 1 monografia współautorska,
- 20 artykułów w czasopismach naukowych (w tym 8 współautorskich), z których 5 w j. angielskim,
- 20 rozdziałów w monografiach (w tym 5 współautorskich), z których 1 w języku angielskim,
- 2 recenzje i 5 sprawozdań,
- 1 współautorski poradnik,
- redakcja 1 poradnika,
- współredakcja 6 książek naukowych.

W mojej ocenie przedstawiona aktywność naukowa dra Pawła Kucy spełnia wymogi art. 219 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i stanowi podstawę do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.

4. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Dr Paweł Kuca jest zatrudniony na stanowisku badawczo-dydaktycznym w Instytucie Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego. Prowadzi zajęcia dydaktyczne na kierunkach politologia i bezpieczeństwo wewnętrzne, realizując m.in. przedmioty: marketing polityczny, public relations, komunikowanie polityczne, nauka o komunikowaniu, komunikowanie społeczne, gatunki dziennikarskie, warsztat dziennikarski, dziennikarstwo internetowe, media lokalne i środowiskowe, publicystyka polityczna, źródła informacji dziennikarza, seminarium dyplomowe. Był promotorem 29 prac licencjackich.

Bardzo istotne jest wykorzystanie w pracy dydaktycznej doświadczeń zawodowych dziennikarza. Były one przydatne również w przygotowaniu i realizacji studiów podyplomowych w Instytucie Nauk o Polityce UR, których dr Kuca był pomysłodawcą i kierownikiem: Menadżer w samorządzie terytorialnym (2015), Fotografia dziennikarska, promocyjna i użytkowa (2016), Wizerunek i zarządzanie w administracji publicznej (2017).

W latach 2004–2014 Paweł Kuca współpracował z Katedrą Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, prowadząc zajęcia z zakresu warsztatu prasowego, publicystyki społeczno-politycznej. W roku ak. 2004/2005 był także wykładowcą w Studium Dziennikarstwa przy Uniwersytecie Rzeszowskim. Przez rok warsztaty dziennikarskie oraz zajęcia z zakresu nauki o komunikowaniu i źródeł informacji dla dziennikarza prowadził również dla studentów Instytutu Politologii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza W. Pileckiego w Oświęcimiu.

Pracując na Uniwersytecie Rzeszowskim, dr Kuca podnosił kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach dotyczących warunków prowadzenia studiów wyższych oraz oceny programowej i instytucjonalnej Polskiej Komisji Akredytacyjnej (Warunki prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu kształcenia w świetle nowych wymogów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Polskiej Komisji Akredytacyjnej; Ocena programowa i instytucjonalna Polskiej Komisji Akredytacyjnej w świetle wymogów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Polskiej Komisji Akredytacyjnej), a także kursach rozwijających kompetencje dydaktyczne (Prezentacje w procesie kształcenia studentów; Stosowanie metod aktywizujących w procesie dydaktycznym). Uczestniczył również w stażach dydaktycznych w ramach programu Erasmus+ w 2015 r. w Uniwersytecie

Świętych Cyryla i Metodego w Trnavie i w czerwcu 2018 r. w Uniwersytecie Ottona Fryderyka w Bambergu.

Dorobek organizacyjny Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego jest nie mniejszy. W latach 2012–2020, pełniąc funkcję zastępcy kierownika Katedry Politologii a następnie zastępcy dyrektora Instytutu Nauk o Polityce na Wydziale Socjologiczno-Historycznym UR, był odpowiedzialny za organizację procesu dydaktycznego na kierunku politologia. Był także członkiem komisji rekrutacyjnej w Katedrze Politologii, przewodniczącym komisji do spraw opracowania programów kształcenia na kierunku politologia (2012 oraz 2016-2017), członkiem Rady Instytutu, członkiem komisji do spraw okresowej oceny pracowników (2018). W roku akademickim 2013/2014 przewodniczył Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej Wydziału Socjologiczno-Historycznego UR, a w latach 2013-2016 był członkiem Wydziałowego Zespołu do spraw Jakości Kształcenia. Opiekował się także sekcją dziennikarską Koła Naukowego Politologów i był koordynatorem ds. programu MOST.

Dr Paweł Kuca troszczy się też o współpracę z osobami zawodowo związanymi z mediami i polityką, która ma pomóc studentom w lepszym przygotowaniu do przyszłej pracy. W roku 2013 r. w ramach ogólnopolskiego projektu Polskiego Stowarzyszenia Public Relations współrealizował w Katedrze Politologii UR warsztaty PRawdziwy PR. W latach 2011-2015 był współorganizatorem 14 wykładów otwartych dla studentów Katedry Politologii i Instytutu Nauk o Polityce, w których prelegentami byli czynni zawodowo dziennikarze, redaktorzy naczelni mediów, menadżerowie medialni, dyplomaci, politycy i samorządowcy. W latach 2014-2018 był pomysłodawcą i organizatorem programu staży w Parlamencie Europejskim w Brukseli dla najlepszych studentów Instytutu Nauk o Polityce. Program był realizowany na podstawie porozumienia z posłami do Parlamentu Europejskiego z województwa podkarpackiego.

Współpraca z otoczeniem zewnętrznym, w tym z przedsiębiorstwami, jednostkami samorządu terytorialnego i jednostkami zależnymi od samorządu oraz organizacjami pozarządowymi jest także okazją do popularyzowania nauki. Podejmowana przez dra Pawła Kucę współpraca dotyczyła realizacji szkoleń z zakresu komunikowania, relacji z mediami, autoprezentacji, komunikacji interpersonalnej, marketingu organizacji pozarządowych, warsztatów dziennikarskich, szkoleń z zakresu kompetencji menadżerskich oraz zarządzania zasobami ludzkimi. Część z nich była prowadzona w ramach projektów finansowanych

z funduszy Unii Europejskiej. Obszerny wykaz działań popularyzatorskich i promocyjnych, zamieszczony w Autoreferacie, świadczy o dużym zaangażowaniu w tę formę działalności. Tu warto wspomnieć o jednym z nich – konsultacjach merytorycznych w 2012 r. w projekcie Fundacji Semper Polonia pn. „Działalność, rozwój i profesjonalizacja mediów polonijnych”. Obejmował on osiem redakcji mediów polonijnych: portal internetowy Bumerang Polski w Australii, dwutygodnik „Biały Orzeł” w Stanach Zjednoczonych, dwutygodnik „Nasz Świat” we Włoszech, miesięcznik „Polonia Berlin” w Niemczech, miesięczniki „Antwerpia po Polsku” i ogłoszeniowy „DUS” w Belgii, miesięcznik „East Midlands” i portal internetowy www.redditch.com w Anglii. Istotne jest też występowanie w roli eksperta i komentatora w mediach: Polskiej Agencji Prasowej, „Gazecie Codziennej Nowiny”, Polskim Radiu Rzeszów, Katolickim Radiu „Via” w Rzeszowie, portalu internetowym www.biznesistyl.pl.

5. Wnioski końcowe

Uwzględniając wszystkie powyższe uwagi dotyczące osiągnięć naukowych, dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzatorskich doktora Pawła Kucy, na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzam, iż **Habilitant spełnia wymogi stawiane w artykułe 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce kandydatowi do stopnia doktora habilitowanego**. Przedstawiony do oceny dorobek, w szczególności wskazana jako osiągnięcie będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego monografia *Prasa drukowana w regionie podkarpackim. Od czasów galicyjskich po współczesność*, stanowi istotny wkład do rozwoju nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Wnioskuje zatem o dopuszczenie Pana doktora Pawła Kucy do kolejnych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.

